

ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

Social Intelligence Of Early Adolescence In Bangkok Metropolitan

อริสา แก้วลี* และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก**

*สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Arisa Keawlee, and Fuangarun Preededilok

* Development Education Program, Department of Policy Management and Leadership Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

** Department of Policy Management and Leadership Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

บทความเรื่องความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร เป็นผลของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อวิเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 259 คน ผู้ปกครองและครูประจำชั้นของนักเรียนดังกล่าว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย และวิเคราะห์ความถดถอยผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม พบว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพียงร้อยละ 1.9 ส่วนสถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยของผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางสังคม เด็กวัยรุ่นตอนต้น

Abstract

The main objective of this research was to analyze the social intelligence of early adolescence as a part of the thesis study entitled Guidelines for Promotion of Learning Process between Family and School to Develop the Social Intelligence of Early Adolescents in Bangkok Metropolitan. The subjects were 259 elementary students studying at P5 and P6 levels under the jurisdiction of the Department of Education, Bangkok Metropolitan Administration, their parents and their class teachers. Used multi-stage random sampling. The research tool was a social intelligence assessment form validated the tool by Validity and Reliability. Descriptive statistics and the regression analysis were used to analyze the data. The findings revealed that: 1) the social intelligence of this group was ranked average, and 2) there were three factors affecting their intelligence - the educational background of the parents, the family status and the parents' average income. The first affected the social intelligence by only 1.9%, while the others affected it with statistical significance at 0.05.

Keywords: Social Intelligence, Early Adolescence

บทนำ

สถาบันเทคโนโลยีคาร์เนกี ได้ติดตามสถิติของคนที่มีความฉลาดทางปัญญาดี ที่ผ่านการฝึกอบรมทางด้านสมอง รวมทั้งมีทักษะความสามารถในการทำงานดี พบว่าคุณสมบัติดังกล่าวทำให้คนประสบความสำเร็จเพียงร้อยละ 15 แต่อีกร้อยละ 85 มาจากปัจจัย ด้านบุคลิกภาพ และการปฏิบัติต่อผู้อื่น หรือที่เรียกว่า ‘ความฉลาดทางสังคม’ ในปี ค.ศ. 1995 แดเนียล โกลแมน (Daniel Goleman) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของบุคคล พบว่า การที่บุคคลมีความฉลาดทางปัญญาเพียง (IQ) อย่างเดียวไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ แต่ต้องอาศัยปัจจัยอื่นเพิ่มด้วยนั่นคือ การจัดการกับอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แต่ในขณะเดียวกันความฉลาดทั้งสองข้างต้นเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลแต่มนุษย์ต้องพึ่งพาสังคม ดังนั้นการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จได้ ความฉลาดทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์จะต้องมีอย่างเพียงพอ (Thongsupsay, 2007) ต่อมา Goleman (2006) พบว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นมีผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานของระบบประสาทในสมอง และได้จำแนกองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม (SQ) เป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ความตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Facility)

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมยุคดิจิทัล ผู้คนต่างแข่งขันและมุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดูบุตรน้อยลง รูปแบบการดำรงชีวิตครอบครัวจึงมีความห่างเหินกันมากขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กที่กำลังเติบโต (Boonprakob, 2001; Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) และในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเพศ การใช้ความรุนแรง กระแสการติดสื่อคอมพิวเตอร์ เกมอินเทอร์เน็ต ตลอดจนปัญหาการเรียน จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยพบว่าปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนสอดคล้องกับ Department of Mental Health (2553, referred in Thai Rath Online) ที่ได้สำรวจปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจพบว่าเด็กไทยวัยเรียน อายุ 6-11 ปี มีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนมากที่สุด ร้อยละ 73 ประกอบกับ WHO (2004) ได้รายงานสรุปการป้องกันโรคจิตเวช กล่าวว่า การถูกปฏิเสธจากกลุ่มเพื่อน และการมีทักษะทางสังคมไม่ดีเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงของปัญหาสุขภาพจิต

ในขณะที่เด็กเจนเนอเรชันแอลฟาหรือเด็กวัยรุ่นตอนต้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ถูกคาดหวังจากคนรุ่นปัจจุบันว่าเป็นเจนเนอเรชันที่มีทุนมนุษย์ระดับสูง มีความรู้ ความสามารถและศักยภาพที่หลากหลายท่ามกลางเทคโนโลยีต่าง ๆ ขณะเดียวกันเด็กวัยนี้มีความเสี่ยงต่อการใช้ชีวิตที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป เสพติดความรวดเร็ว มีความอดทนต่อการรอคอยต่ำ เป็นตัวของตัวเองสูง และอาจขาดทักษะทางสังคม (Mahidol University, Institute for Population and Social Research, 2016) นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยนี้จะขยายขอบเขตจากบ้านไปสู่สังคมภายนอกโดยเฉพาะโรงเรียน เด็กจะเป็นอิสระและพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น อีกทั้งเพื่อนจะเข้ามามีอิทธิพลอย่างมาก ส่งผลให้เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Department of Mental Health, 2003; Issaranuruk, 2006)

ทั้งนี้เด็กจะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือไม่ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านตัวเด็ก อาทิ ความผิดปกติของรูปร่างหน้าตา ความเจ็บป่วย พัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามวัย ซึ่งอาจนำไปสู่การมีปมด้อยและความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองต่ำและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก อาทิ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สภาพภาพครอบครัว นอกจากนี้ความแตกต่างของวัฒนธรรม ความยากจน อิทธิพลและการยอมรับของเพื่อน และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนล้วนมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมหรือความฉลาดทางสังคมของเด็กทั้งสิ้น (Issaranuruk, 2006) หากเด็กช่วงวัยนี้ได้รับการยอมรับหรือเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี จะส่งผลให้ได้รับการยอมรับในการเข้าสังคมเมื่อเติบโตขึ้นด้วยเช่นกัน (Ruble, Boggiana, Feldman & Loebel, 1980 referred in Asher & Coie, 1990) ดังนั้น เด็กช่วงวัยรุ่นตอนต้นจึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมเพื่อส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้การเข้าใจผู้อื่นและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

จากการศึกษาพบว่าในประเทศไทยให้ความสนใจและมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะสังคมและทักษะชีวิตของเด็กเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่พบการศึกษาสภาวะความฉลาดทางสังคมในเด็ก จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น เพื่อให้ครอบคลุม สถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของบทความนี้เป็นวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อวิเคราะห์ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นของวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครเพื่อให้ครอบครัวและโรงเรียนได้รู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

1.1 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเด็กวัยร่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

1.2 เพื่อวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

1.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประชากร คือ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ปีการศึกษา 2561 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) ครูประจำชั้นของนักเรียนดังกล่าวและ 3) ผู้ปกครองของนักเรียนดังกล่าว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วัยร่นตอนต้น หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่มุ่งเน้นพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้กับนักเรียน

ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถที่จะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของผู้อื่น รวมถึงตระหนักในความต้องการของสังคม นำไปสู่การปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้างความรู้สึที่ดีให้กับผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Goleman, 2006)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่มุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความฉลาดทางสังคม จำนวน 7,942 คน 2) ครูประจำชั้นของนักเรียนตามข้อ 1) 3) ผู้ปกครองของนักเรียนตามข้อ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 378 คน และชดเชยข้อมูลสูญหายร้อยละ 27 เป็น 480 คน รวมถึงครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนดังกล่าวด้วยจากนั้นคัดเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านแผนและนโยบาย

และด้านนิเทศการศึกษา จากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ท่านโดยคัดเลือกจากเกณฑ์ ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่ผ่านการรับรองคุณภาพผู้เรียนจากองค์กรภายนอก ด้านคุณภาพนักเรียนในระดับดีมาก ได้แก่ โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (ปี พ.ศ.2554-พ.ศ.2558) ระดับดีมาก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และโรงเรียนรางวัลพระราชทานระหว่างปี 2559-2561 2) เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางสังคม ได้แก่ โรงเรียนในโครงการพัฒนาระบบดูแลสุขภาวะทางใจของนักเรียนและโรงเรียนในโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานครผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนที่มีความถี่สูงสุดจำนวน 8 โรงเรียนและใช้การสุ่มแบบหลายชั้น โดยสุ่มห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวนชั้นละ 3 ห้อง และสุ่มนักเรียนห้องเรียนละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมินความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของ Goleman (2006) โดยแบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 สำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ชุดที่ 2 สำหรับครูประจำชั้นประเมินนักเรียน และชุดที่ 3 สำหรับผู้ปกครองประเมินเด็ก ซึ่งแบบประเมินแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน และตอนที่ 2 ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยร่นตอนต้น และนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและด้านการประเมินศึกษา จำนวน 4 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 และนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ครูประจำชั้น และผู้ปกครองของนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม (Corrected Item-Total Correlation: CITC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสหสัมพันธ์เกิน 0.20 ขึ้นไป นำข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือกมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าความความเชื่อมั่นสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alphas coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินชุดนักเรียนประเมินตนเอง เท่ากับ

0.84 ชุดครูประจำชั้นประเมินนักเรียน เท่ากับ 0.91 ชุดผู้ปกครองประเมินเด็ก เท่ากับ 0.89 ทั้งนี้แบบประเมินเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ ตรงอย่างมาก ค่อนข้างตรง ค่อนข้างไม่ตรง และไม่ตรงอย่างมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ 1 เกณฑ์ระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น

คะแนนความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น			แปลความหมาย
ชุดนักเรียนประเมินตนเอง	ชุดครูประจำชั้นประเมินนักเรียน	ชุดผู้ปกครองประเมินเด็ก	
ตั้งแต่ 111.60 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 116.10 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 113.1 ขึ้นไป	ระดับ SQ สูงมาก
99.50 – 111.50	105.00 – 116.00	100.60 – 113.00	ระดับ SQ สูง
87.40 – 99.40	93.90 – 104.90	93.90 – 100.50	ระดับ SQ ปานกลาง
75.20 – 87.30	82.80 – 93.80	88.10 – 93.80	ระดับ SQ ต่ำ
ตั้งแต่ 75.10 ลงมา	ตั้งแต่ 82.70 ลงมา	ตั้งแต่ 88.00 ลงมา	ระดับ SQ ต่ำมาก

ทั้งนี้การระบุระดับความฉลาดทางสังคมเด็กวัยรุ่นตอนต้นต้องได้รับผลการประเมินระดับความฉลาดทางสังคมเหมือนกันจากกลุ่มผู้ประเมินตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป นอกจากนี้ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม โดยใช้ การวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบประเมินความฉลาดทางสังคมทั้ง 3 ชุด ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินเด็กวัยรุ่นตอนต้นจำนวน 480 คน ได้แบบสอบถามกลับมา 347 คน จากนั้นนำไปวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางสังคมตามเกณฑ์ระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นพบว่าสามารถระบุระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นได้เพียง 259 คน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานเด็กวัยรุ่นตอนต้นในสังกัด กรุงเทพมหานคร

เด็กวัยรุ่นตอนต้นในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 259 คน ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางสังคมโดยนำคะแนนมาเปรียบเทียบเกณฑ์ระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น รายละเอียดดังตารางที่ 1

60.2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 39.4 เป็นเพศชาย และเพศหญิงอย่างละเท่า ๆ กัน ร้อยละ 45.2 และร้อยละ 54.8 ตามลำดับส่วนใหญ่อายุ 10-12 ปี ร้อยละ 98.1 ทั้งนี้สถานภาพครอบครัวอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 71.4 รองลงมาอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ ร้อยละ 13.5 และอาศัยอยู่กับปู่ย่า/ตายาย ร้อยละ 4.6 ผู้ปกครองของเด็กจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 28.2 ประถมศึกษา ร้อยละ 22.4 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 20.8 รายได้เฉลี่ย/เดือนของผู้ปกครองอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 25.9 รองลงมาอยู่ระหว่าง 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 23.2 และอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 19.7

2. ระดับความฉลาดทางสังคมเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

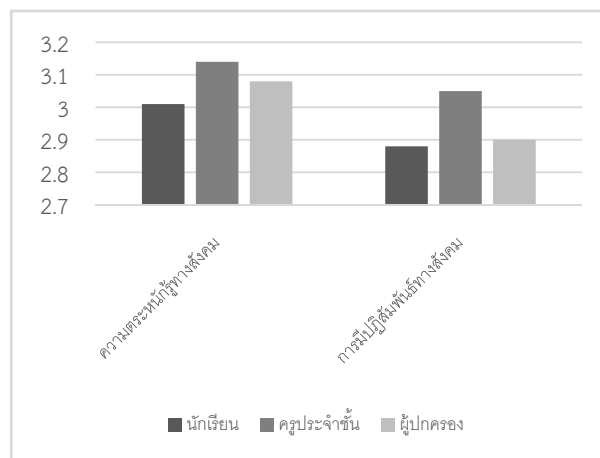
เด็กวัยรุ่นตอนต้นส่วนใหญ่มีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 39.4 และรองลงมา มีความฉลาดทางสังคมระดับสูง ร้อยละ 39.0 ตามลำดับ มีความฉลาดทางสังคมระดับสูงมาก ร้อยละ 11.2 มีความฉลาดทางสังคมระดับต่ำ ร้อยละ 9.7 และมีความฉลาดทางสังคมระดับต่ำมาก ร้อยละ 0.8 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ระดับความฉลาดทางสังคม	จำนวน	(ร้อยละ)
มีความฉลาดทางสังคมสูงมาก	29	11.2
มีความฉลาดทางสังคมสูง	101	39.0
มีความฉลาดทางสังคมปานกลาง	102	39.4
มีความฉลาดทางสังคมต่ำ	25	9.7
มีความฉลาดทางสังคมต่ำมาก	2	0.8

จากการประเมินความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยเด็กวัยรุ่นตอนต้น ครูประจำชั้นและผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้นพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความ

ตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รายละเอียดดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นและครูประจำชั้นประเมินว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความตระหนักรู้ทางสังคมสูงสุด คือ การรับรู้ทางสังคมในขณะที่ผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้นประเมินว่ามีการเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้องสูงสุด ในทางกลับกันเด็กวัยรุ่นตอนต้นและครูประจำชั้นของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ประเมินว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความตระหนักรู้ทางสังคมต่ำสุด คือการเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง แต่ผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้นประเมินว่ามีการให้ความสนใจต่ำสุด

และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้น ครูประจำชั้นและผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้นประเมินว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นว่ามีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูงสุด คือ ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและประเมินว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการแสดงตนเอง รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครตามกลุ่มผู้ประเมิน

องค์ประกอบความฉลาดทางสังคม	กลุ่มผู้ประเมินเด็กวัยรุ่นตอนต้น					
	เด็กวัยรุ่นตอนต้น		ครูประจำชั้นของเด็กวัยรุ่นตอนต้น		ผู้ปกครองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น	
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.
1.ความตระหนักรู้ทางสังคม	3.01	0.76	3.14	0.55	3.08	0.72
1.1 การเข้าใจความรู้สึกของบุคคล	3.05	0.78	3.10	0.51	3.07	0.71
1.2 การให้ความสนใจ	2.99	0.75	3.12	0.59	2.99	0.76
1.3 การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง	2.89	0.78	3.05	0.50	3.15	0.68
1.4 การรับรู้ทางสังคม	3.09	0.74	3.30	0.61	3.09	0.74
2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	2.88	0.82	3.05	0.63	2.90	0.76
2.1 ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล	3.10	0.83	3.17	0.60	3.03	0.78
2.2 ความสามารถในการแสดงตนเอง	2.58	0.91	2.87	0.68	2.60	0.78
2.3 ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล	2.66	0.83	2.95	0.66	2.79	0.78
2.4 ความสามารถในการคำนึงถึงผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	3.16	0.72	3.19	0.57	3.16	0.71

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น คือ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง แต่

ส่งผลเพียงร้อยละ 1.9 ส่วนสถานภาพครอบครัว รายได้เฉลี่ยของผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	p-value	B	R Square
สถานภาพครอบครัว	0.805	3.521 -0.14	0.000
ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	0.026	3.241 0.056	0.019
รายได้เฉลี่ยของผู้ปกครอง	0.451	3.399 0.024	0.002

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1) เด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางเนื่องมาจากรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีลักษณะรีบเร่งและแข่งขันในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวขาดการใช้เวลาร่วมกันคนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ขาดการปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันในสังคม ในทางเดียวกันกลุ่มเด็กและเยาวชนปัจจุบันติดสื่อดิจิทัลซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กขาดพัฒนาการทางสังคมขาดทักษะในการอยู่ร่วมกัน และการปรับตัวในสังคม

ประกอบกับ Mahidol University, Institute for Population and Social Research (2016) กล่าวว่า เด็กเจนเนอเรชันแอลฟาหรือเด็กวัยรุ่นตอนต้นในปัจจุบันเป็นรุ่นประชากรที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ชีวิตที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป เสพติดความรวดเร็วมีความอดทนต่อการรอคอยต่ำเป็นตัวของตัวเองสูง แต่อาจขาดทักษะทางสังคมจึงเป็นผลให้เด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้เด็กวัยรุ่นตอนต้นมีความตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นั้นหมายความว่าเด็ก

วัยรุ่นตอนต้นมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ความคิดของผู้อื่นรวมถึงเข้าใจในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นมากกว่าความสามารถในการแสดงออกทางสังคมระหว่างบุคคล โดยเฉพาะความตระหนักรู้ทางสังคมด้านการรับรู้ทางสังคมที่พบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sears (referred in Siriwanbut, 2004) ที่กล่าวว่าเด็กวัยนี้จะสามารถปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงเรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์ความรู้สึก บุคลิกลักษณะของผู้อื่น ในขณะที่เด็กวัยรุ่นตอนต้นมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้านความสามารถในการแสดงตนเองหรือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินสถานการณ์การพัฒนากทักษะสมองส่วนหน้า (EF) ที่พบว่าวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ขาดความสามารถในการกำกับควบคุมตนเอง ทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรม (Chutabhakdikulreferred in Suvetwethin, 2018) เนื่องจากจากนักเรียนในช่วงวัยแรกเริ่มมีลักษณะอารมณ์ค่อนข้างแปรปรวนไม่คงที่ เกิดอารมณ์เชิงลบได้ง่ายเมื่อมีใครทำให้ไม่พอใจหรืออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Atchikul & Piasai, 2017)

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม พบว่าสถานภาพครอบครัวไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษากระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มเด็กที่อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 71.4 ในขณะที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ส่งผลในอัตราร้อยละที่ต่ำมากจนนับว่าไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น และรายได้เฉลี่ยของผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Srinuan (2007) ที่พบว่า สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการศึกษาของผู้ปกครองไม่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้การมีความฉลาดทางสังคมขึ้นอาจอยู่กับปัจจัยอื่นมากกว่า เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสอดคล้องกับ Issaranuruk & Suthisukon (2007) ที่กล่าวว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลหรือการอบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่นตั้งแต่เล็ก จะเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีการปรับตัวทางสังคมสูง มีความสำเร็จด้านการเรียน มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ขาดความอบอุ่น จะเติบโตเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นส่วนใหญ่มีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสามารถในการแสดงตนเองหรือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ต่ำกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ดังนั้นครอบครัวและโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับเด็กวัยนี้มากที่สุดควรร่วมมือกันส่งเสริมความฉลาดทางสังคมให้กับเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพื่อให้เด็กวัยนี้เติบโตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดเพื่อหาโรงเรียนกรณีศึกษาที่มีส่งเสริมความฉลาดทางสังคมให้กับนักเรียน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ของงานวิจัยจึงไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครได้ทั้งหมด ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนเพื่อให้ครอบคลุมและได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับสภาพจริงมากขึ้น

2.2 จากศึกษาในครั้งนี้ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระใดที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจเรื่องการปลูกฝังความฉลาดทางสังคมให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

References

- Asher, S.R. & Coie, J.D. (1990). *Peer rejection in childhood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Atchikul, Y. & Piasai, P. (2017). The Relationship Kalyanamitra and Forgiveness of Lower Secondary School Students in One of Schools in Bangkok. *Kasetsart Educational Review*, 32(3). [in Thai].
- Boonprakob, W. (2001). Raising children with mental health. *Journal of medical association of Thailand*, 46 (January – March). [in Thai].

- Department of Mental Health. (2003). *Mental Health Care Guide for School Children for Parents (3rd ed.)*. Bangkok: Printing Business Veterans Organization Press. [in Thai].
- Goleman, D. (2006). *Social Intelligence: The New Science of Human Relationships*. New York: Bantam Books.
- Issaranuruk, S. (2006). Emotional and social development of children aged 6-12. *Journal of public health and development*, 4(2), 89-100. [in Thai].
- Issaranuruk, S. & Suthisukon, P. (2007). Parenting. *Journal of Public Health and Development*, 5(1), 105-118. [in Thai].
- Mahidol University, Institute for Population and Social Research. (2016). *Thai Health 2016*. Nakhon Pathom: Author. [in Thai].
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). *National Economic and Social Development Plan Issue 12 (BE 2017-2021)*. Retrieved from http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. [in Thai].
- Siriwanbut, P. (2004). *Theory of developmental psychology (2nd)*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai].
- Srinuan, C. (2007). *Emotional intelligence of grade six students in school under the jurisdiction of the office of the basic education commission in Bangkok metropolis*. (Master's thesis) Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai].
- Suwetwethin, D. (2018, 4 January). *Adolescence, last opportunity for EF development*. Thai Health Promotion Foundation. Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th/Content/40111>. [in Thai].
- Thai Rath Online. (2010, 5 January). *Mental health problems, aggressive Thai children - Attention deficit hyperactivity disorder, (ADHD)*. Thai Rath. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/56969>. [in Thai].
- Thongsupsay, K. (2007). *Development of a social intelligence scale for undergraduate students*. (Master's thesis) Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai].
- WHO. (2004). *Prevention of mental disorders: effective interventions and policy options Summary report*. Geneva, World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introduction Analysis*. New York: Harper and Row.